

Een blauwdruk voor schone en veilige verzorgingsplaatsen

Voorwoord

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Verzorgingsplaatsen langs de Nederlandse snelwegen zijn lang niet altijd even schoon en overzichtelijk. Dat is veel mensen een doorn in het oog. Bovendien spelen verzorgingsplaatsen een belangrijke rol bij de veiligheid op en langs de snelweg. Dat besef groeit ook bij de politiek.

Rijkswaterstaat ontwikkelt samen met Stichting Nederland Schoon een plan om daar verbetering in te brengen. Als eerste test is de verzorgingsplaats Ruyven langs de A13 bij Delft onder handen genomen. Samen met de lokale ondernemers die hun verantwoordelijkheid hebben genomen omdat ook zij gebaat zijn bij een schone en veilige omgeving. Die proef is tot nu toe erg succesvol uitgekapt. In 2010 stond Ruyven nog in de top 3 van meest rommelige locaties. Inmiddels is de verzorgingsplaats een toonbeeld van reinheid en veiligheid.

De weggebruiker kan hier in alle opzichten 'bijtanken' om zijn reis veilig en opgefrist te vervolgen. In dit boekje zijn de leerervaringen van de proef bij Ruyven verwerkt. Het maakt inzichtelijk hoe je de kwaliteit van verzorgingsplaatsen aanmerkelijk kunt verbeteren. Door goed samen te werken, met gerichte maatregelen en met eenvoudige ingrepen. Maatregelen die kunnen leiden tot een win-win-win situatie. Voor ondernemers, wegbeheerders en weggebruikers. Doe er uw voordeel mee!

Th. F.J. van de Gazelle

Plaatsvervangend Directeur Generaal RWS

Inleiding

Gemiddeld genomen is Nederland best schoon: in 2010 werd een respectabele 7,7 gemeten. Een forse verbetering ten opzichte van 2007, waar de teller op 7,3 bleef staan. Er blijven echter enkele gebieden negatief scoren. Het gaat dan om scholen, openbaar vervoer, winkelcentra en verzorgingsplaatsen.

Als we kijken naar verzorgingsplaatsen wordt duidelijk dat de betrokkenheid van bezoekers te wensen over laat. Het feit dat de omgeving vaak niet uitnodigt om eens lekker te gaan verpozen is hierin een belangrijke factor. De eenvoudige gedachte om ervoor te zorgen dat de verzorgingsplaats de bezoekers nu juist wél uitnodigt vormt de basis van dit plan.

Als test hebben Rijkswaterstaat en Stichting Nederland Schoon een project opgezet om de locatie Ruyven in korte tijd om te toveren tot een frisse, open locatie waar het plezierig toeven is. Een plek ook die door de sfeer en inrichting ongemerkt een beroep doet op het fatsoen van de bezoeker om zelf de boel schoon te houden.

Een plek die niet langer anoniem is, maar waar je je betrokken bij voelt.

Dat was ons doel toen we in oktober 2010 aan het project begonnen.

In dit boekje doen we verslag van aanpak en resultaat.

We wensen u veel leesplezier en vooral inspiratie om de uitdagingen waar uzelf mee te maken heeft voortvarend aan te pakken.

Dhr. U. Schnier

Directeur Stichting Nederland Schoon

Ruyven

Thematiseren

Meer betrokken, minder anoniem

Van oudsher zijn parkeerplaatsen langs snelwegen weinig uitnodigend ingericht. Het weggooien van afval op straat wordt er vaak dan ook niet als een probleem gezien.

Uit onderzoek is gebleken dat zwerfafval kan worden voorkomen door een locatie een minder anoniem karakter te geven. Hierdoor voelt een bezoeker zich meer betrokken. Op de parkeerplaats Ruyven is daarom voor thematisering gekozen: Ruyven als VOC schip. De 'Ruyven' was in de 18e eeuw met name in de vaart voor de VOC op de route naar Batavia.

Het thema wordt consequent op de locatie doorgevoerd. Zo is er een speelboot voor kinderen, staat de afbeelding op de borden bij de ingang en zijn er in het restaurant verschillende verwijzingen naar het schip. Er wordt als het ware een verhaal verteld, waarbij de bezoeker zijn eigen beeld kan vormen. Zo is Ruyven niet langer een anonieme plek waar de bezoeker even stopt, maar een locatie waar je kan fantaseren over vroegere tijden en je je even kunt laten weggleiden van de dagelijkse beslommingen. Een dergelijke binding zorgt ervoor dat de bezoeker meer waarde aan de locatie toekent. Het vervuilen van zo'n locatie doet afbreuk aan dit gevoel en ligt dan ook minder voor de hand.

Afvalbakken

Voldoende en herkenbare afvalbakken

De aanwezigheid van voldoende gebruiksvriendelijke en herkenbare afvalbakken is een belangrijke voorwaarde om zwerfafval te voorkomen.

Op Ruyven staan 24 nieuwe afvalbakken. Deze hebben de toepasselijke vorm van een boei en zijn flink verbeterd. Zo is er bij het ontwerp rekening gehouden met herkenbaarheid en opvallendheid in de omgeving. Daarnaast is de constructie steviger en hebben ze openingskleppen aan de onderkant, wat het legen enorm vergemakkelijkt. Naast de reguliere afvalbakken is er een aantal ondergrondse bakken geplaatst op plekken waar deze het meest nodig zijn. Door de introductie van de ondergrondse bakken is de capaciteit enorm vergroot.

World

Reinigen

Naast legen ook schoonhouden

Een groot deel van de publieke afvalbakken in Nederland is kapot of vervuild. Ook op veel parkeerplaatsen is dit het geval. Een vieze afvalbak wordt genegeerd door de bezoeker.

Op Ruyven worden de afvalbakken daarom niet alleen regelmatig geleegd, maar tegelijkertijd ook aan de binnen- en buitenkant schoongemaakt. Hiervoor wordt een moderne vrachtwagen ingezet. Een schone afvalbak nodigt mensen immers meer uit hun afval in de bakken te gooien.

Asbakken

Peuk op straat is ook zwerfafval

Wanneer wordt gesproken over zwerfafval, gaat het vaak over blikjes, flesjes, fast-food verpakkingen, etc. Maar wat veel mensen niet weten, is dat bijna de helft van de hoeveelheid rommel op straat bestaat uit sigarettenpeuken. En op verzorgingsplaatsen ligt dit percentage waarschijnlijk nog hoger!

Het plaatsen van asbakken kan dit probleem aanpakken. Maar dan moet het wel gaan om een asbak die "hufterproof" is, voldoende capaciteit heeft en eenvoudig te legen is. Op Ruyven zijn ruim 80 speciale asbakken in de grond geplaatst. Deze zijn met name langs de looproutes en in de nabije omgeving van de bankjes en picknicksets te vinden. Door middel van borden en/of tegels wordt de roker op deze asbakken geattendeerd.

Lokaal beheer

Dagelijks twee keer een rondje

Rijkswaterstaat heeft het beheer van parkeerplaatsen langs de snelweg aan een aannemer uitbesteed. Deze is verantwoordelijk voor het beheer van o.a. verlichting, asfalt, groen, meubilair en afval. Het probleem is nu dat afvalbeheer een dagelijkse inspanning vraagt, terwijl de andere werkzaamheden vaak slechts enkele keren per jaar voorkomen.

Op Ruyven zijn de exploitanten van de restaurants intensief betrokken bij het beheer van het afval. Zij signaleren als eerste wanneer afvalbakken overvol zijn of illegaal afval wordt gedumpt. Het is van groot belang dat de lokale beheerders dan direct kunnen ingrijpen zodat de verzorgingsplaats snel weer schoon is. Op Ruyven lopen de exploitanten minimaal 2 x per dag een rondje over het terrein om eventuele afvalproblemen snel te signaleren en aan te pakken.

De exploitanten hebben een speciale straatstofzuiger tot hun beschikking. Hiermee kunnen ze het kleinere zwerfafval als zakjes en blikjes opruimen. Het zichtbare karakter van de opruimronde werkt preventief.

Overzichtelijke inrichting

Een overzichtelijke, veilige locatie

Op Ruyven stonden veel bossages waarachter men zich eenvoudig kon verschuilen. Er gebeurden dan ook de nodige zaken die niet op een verzorgingsplaats thuishoren. Om dit te veranderen is er flink gesnoeid om van de verzorgingsplaats een open en overzichtelijke ruimte te maken. Deze is nu ook herkenbaar vanaf de snelweg met duidelijke zichtlijnen en een fraai panorama op het achtergelegen landschap.

30km Zone

Veiligheid is af te dwingen

Een verzorgingsplaats langs de snelweg is vanuit juridisch oogpunt een verblijfsgebied. Dit betekent dat de maximale snelheid op 30 kilometer per uur ligt. Niet veel mensen weten dit.

Ruyven is zichtbaar ingericht als een 30 km zone. Een juiste inrichting met duidelijke looproutes, voetgangersoversteekpaden en evenwichtige bebording zorgen ervoor dat bezoekers zich veilig kunnen verplaatsen. Daarnaast zorgt een goede inrichting voor een positieve beïnvloeding van het verkeersgedrag van bestuurders.

←
P
✂
Car icon

↑
P
Truck icon

 DRIVE THRU ↑

'Less is more'

Minder borden vergroot het overzicht

Het is noodzakelijk om verzorgingsplaatsen van verkeersborden te voorzien. Op Ruyven kon het aantal verkeersborden echter drastisch worden verminderd. Een overdaad aan boodschappen leidt immers tot verwarring bij bezoekers en onveiligheid in het verkeer.

Overbodige (verkeers)borden zijn van de locatie verwijderd. Vervolgens zijn de relevante borden zoveel mogelijk gecombineerd in een representatief frame. Hierdoor oogt de verzorgingsplaats een stuk rustiger en overzichtelijker.

Kindervertier

Spelende kinderen vergroot betrokkenheid ouders

Na een lange rit op de achterbank is het plezierig als de kinderen even kunnen uitrazen. In het buitenland is dit inmiddels een normaal verschijnsel, maar in Nederland kom je het nog niet vaak tegen.

Geheel in lijn met het Ruyven-thema is gekozen voor een klimboot als speelplek voor de kinderen. Daarbij is extra aandacht aan de omgeving van de speelplaats besteed. Onder andere door middel van speelse (Dick Bruna) borden en een veilige oversteek.

Bovendien heeft een kindvriendelijke omgeving een positief effect op het weggooigedrag van volwassenen. Volwassenen vertonen in het bijzijn van kinderen eerder correct gedrag. Zij vervullen immers een voorbeeldfunctie.

Printbeton

Minder onkruid, minder zwerfafval

Voor wandelpaden worden over het algemeen tegels van 30 x 30 cm gebruikt. In de randen tussen deze tegels ontstaat onkruid en dat is lastig te bestrijden. Veel onkruid geeft een rommelig beeld en stimuleert weggooi gedrag van bezoekers.

Op Ruyven zijn de tegels vervangen door printbeton. Daarmee zijn kieren waartussen onkruid kan groeien verdwenen en blijven de looppaden schoon en strak. Tegelijkertijd zijn de wegen van een nieuwe strakke laag asfalt voorzien. De oude beplanting is verwijderd en nieuw gras is ingezaaid. Een omgeving die er schoon en strak uitziet blijft langer schoon: schoon houdt schoon.

Inspannen wordt ontspannen

Fitness voor extra impuls

Op Ruyven is een speciale fitnessruimte ingericht waar bezoekers terecht kunnen om de spieren te trainen. Hier staan verschillende toestellen opgesteld die na een lang rit gebruikt kunnen worden om het lichaam van nieuwe energie te voorzien.

Deze fitnessplek is vooral gericht op vrachtwagenchauffeurs. Zij kunnen zich hier inspannen en ontspannen om vervolgens weer fris op weg te gaan. De toestellen staan dan ook in de buurt van de parkeerplaatsen van de vrachtwagens op een ondergrond van gerecycled rubber. Tevens zijn er voldoende afvalvoorzieningen aangebracht.

Doelgroep parkeren

Maatwerkoplossingen

Bij de herinrichting van Ruyven is nadrukkelijk rekening gehouden met de verschillende groepen bezoekers van de verzorgingsplaats.

Zo zijn er goed verlichte vrouwenparkeerplaatsen en duidelijk gemarkeerde parkeerplaatsen voor minder validen bij de ingang van de restaurants. Motoren hebben hun eigen plek en er is een oplaadpunt voor elektrische auto's. Daarnaast is natuurlijk een scheiding aangebracht tussen vracht- en personenwagens.

Nawoord

De pilot op Ruyven toont aan dat er betere oplossingen voor verzorgingsplaatsen beschikbaar zijn. Diverse belangenpartijen hebben de afgelopen jaren hun wensen en verbeterpunten met betrekking tot verzorgingsplaatsen kenbaar gemaakt. Het gaat dan onder andere om zaken als veiliger parkeren voor vrachtwagens (TLN) , betere/schonere toiletvoorzieningen (ANWB), ruimte voor meer eigen inbreng van de betrokken ondernemers (FWH), snellere aanpak van gladheid (VNPI), etc.

Vanuit Stichting Nederland Schoon ligt de nadruk op het voorkomen van zwerfafval. Wij zijn ervan overtuigd dat hier de basis ligt voor betere verzorgingsplaatsen. Schone parkeerplaatsen worden minder snel gebruikt voor ongewenste activiteiten, stimuleren ondernemers om zich er mee te bemoeien en nodigen de bezoeker uit om zich te gedragen als zijnde een goed huisvader.

In de 2e helft van 2011 zullen de resultaten van de pilot beter zichtbaar worden. Hierna zien wij graag dat er snel op grotere schaal werk kan worden gemaakt van het verbeteren van verzorgingsplaatsen in heel Nederland. Stichting Nederland Schoon zal hierin opnieuw haar betrokkenheid tonen. Want hoewel Nederland in het algemeen schoon is, wordt het gemiddelde nu nog gedrukt door de relatief slechte score van de verzorgingsplaatsen. Dit willen wij de komende jaren graag samen met alle betrokkenen op een structurele wijze oplossen.

Wij nodigen u graag uit om hier ook een bijdrage aan te leveren. Ideeën zijn van harte welkom bij Rijkswaterstaat of Stichting Nederland Schoon. Daarnaast nodigen wij geïnteresseerde partijen uit om de uitdaging aan te gaan om hun verzorgingsplaats tot een schone en veilige locatie om te toveren. Wij ontvangen u met open armen.

DVD

Op bijgaande DVD
een impressie van
het project 'Ruyven'.

Stichting Nederland Schoon
Bezuidenhoutseweg 12
2549 AV Den Haag
Tel. 070-3042080
E-mail: info@nederlandschoon.nl
www.nederlandschoon.nl

©2011 Stichting Nederland Schoon

Met hetzelfde gemak gooi je 't in de afvalbak